

УДК 355.02 : 332.14 (477)

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Варналій З. С.

Доктор економічних наук, професор кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Білик Р. Р.

Кандидат економічних наук, доцент, докторант Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Анотація. У статті досліджено проблематику забезпечення економічної безпеки регіонів України у процесі зовнішньоекономічного співробітництва. Проаналізовано напрями, складові і обсяги зовнішнього партнерства регіонів. Розглянуто основні форми зовнішньоекономічної співпраці регіонів України з регіонами інших держав. Проаналізовано інституційне підґрунтя міжнародного регіонального співробітництва та ключові тенденції розвитку міжнародних регіональних об'єднань. Розглянуто пріоритетні напрями співробітництва регіонів України в рамках Європейського інструменту сусідства і партнерства, а також Проекту підтримки регіонального співробітництва ЄС, спрямований на посилення транскордонних контактів між місцевими органами влади, громадами та інститутами громадянського суспільства для забезпечення вирішення спільних проблем соціально-економічного розвитку.

Проаналізовано географічний поділ міжрегіонального співробітництва регіонів України з регіонами зарубіжних країн. Визначено перспективи використання потенціалу міжрегіонального співробітництва з метою розвитку українсько-російських відносин. Обґрунтовано заходи забезпечення економічної безпеки регіонів як складової зовнішньоекономічної політики на регіональному рівні. Одним з основних завдань міжнародного виміру регіональної політики України виступає застосування в Україні норм і стандартів регіональної політики ЄС, проведення аналізу нормативно-правових актів, якими регламентується транскордонне співробітництво і розвиток єврорегіонів в Україні та країнах Європи, законодавче врегулювання повноважень місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування щодо надання їм більшої самостійності у вирішенні спільних з прикордонними регіонами інших держав завдань регіонального і місцевого розвитку.

Ключові слова: економічна безпека регіонів, державна регіональна політика, зовнішні загрози економічній безпеці регіонів, зовнішньоекономічне партнерство, єврорегіональне співробітництво, європейська політика сусідства, географічна структура зовнішньої торгівлі, транскордонне співробітництво, інституційне підґрунтя міжнародного співробітництва регіонів, інфраструктура міжнародного співробітництва.

Постановка проблеми. Перспектива утворення Зони вільної торгівлі з ЄС формує для всіх регіонів України необхідність пошуку оптимальних сценаріїв та моделей регіонального розвитку. На практиці це вимагає налагодження ефективної взаємодії з регіонами країн ЄС у політичній, соціально-економічній, освітній, інформаційній, культурній та інших сферах шляхом розвитку дієвого співробітництва. Крім того, стратегічними партнерами України залишаються країни СНД, у тому числі Російська Федерація, співпраця з

регіонами яких є важливим вектором зовнішньоекономічної та іншої діяльності областей України.

Мета статті – розробка шляхів забезпечення економічної безпеки у процесі зовнішньоекономічного співробітництва регіонів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти економічної безпеки України, її регіонів та загалом регіональної політики України розглядаються в працях О. Г. Білоруса, О. С. Власюка, А. М. Гуменюка, М. І. Долішного, А. А. Максюті, Я. Б. Олійника, В. І. Пили, С. А. Романюка, В. К. Симоненка, Д. М. Стеченка, В. І. Чужикова, М. Г. Чумаченка та інших.

Водночас, аналіз наукової літератури свідчить про те, що існують суттєві розбіжності у трактуванні підходів до забезпечення економічної безпеки регіонів. Особливо гостро ці розбіжності проявляються у визначенні ефективного напрямку зовнішньоекономічного співробітництва регіонів з погляду забезпечення економічної безпеки і конкурентоспроможності на зовнішньому ринку.

Основні результати дослідження. Невід’ємною складовою політики забезпечення економічної безпеки регіонів є їх захист від різноманіття внутрішніх (таких, що виникають в межах регіону) і зовнішніх (з боку економічної політики держави, адміністрацій інших регіонів, іноземних держав) загроз при дотриманні рівноваги із загальнонаціональними інтересами [1]. Відтак, головним завданням регіональної політики держави має стати досягнення балансу між її інтересами та інтересами розвитку її регіонів у процесі зовнішньоекономічного співробітництва [2, с. 17-18].

Зовнішньоекономічне партнерство регіонів України з регіонами інших держав відбувається у таких формах: діяльність єврорегіонів; дія програм сусідства ЄС; діяльність міжнародних регіональних організацій та асоціацій; міжрегіональні угоди, меморандуми, протоколи про наміри та інші двосторонні акти; програми прикордонного співробітництва в рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства.

Співробітництво регіонів України з регіонами країн ЄС має розвинену інституційну платформу – українські області є членами 9 єврорегіонів із 201 існуючого, при чому 7 **єврорегіонів** входять до Асоціації європейських прикордонних регіонів [3], що відкриває можливості участі у проектах і програмах ЄС з прямим європейським фінансуванням.

Протягом 1993-2012 рр. було створено 9 міжрегіональних об’єднань:

- єврорегіон «Карпати» (14 лютого 1993 р.) об’єднує 19 прикордонних адміністративно-територіальних одиниць України, Польщі, Словаччини, Румунії та Угорщини;
- єврорегіон «Буг» (25 вересня 1995 р.) – Волинська область (Україна), Люблінське воеводство (Республіка Польща) та Брестська область (Республіка Білорусь);
- єврорегіон «Нижній Дунай» (14 серпня 1998 р.) – Одеська область; райони Кагул, Кантемір та Вулканешти (Молдова), повіти Бреїла, Галац та Тульча (Румунія);
- єврорегіон «Верхній Прут» (22 вересня 2000 р.) – Чернівецька та Івано-Франківська області з боку України, Ботошанський та Сучавський повіти з боку Румунії, Фалештський, Єдинецький, Глоденський, Окницький, Ришканський та Бриченський райони з боку Республіки Молдова. Асоційованим партнером єврорегіону є федеральна земля Карінтія (Австрія);
- єврорегіон «Дніпро» (29 квітня 2003 р.), до складу якого увійшли прикордонні території України, Росії та Білорусі;
- єврорегіон «Слобожанщина», що об’єднує Харківську область України та Белгородську область Російської Федерації, було створено 7 листопада 2003 р.;
- єврорегіон «Ярославна», що об’єднує Сумську (Україна) та Курську (Російська федерація) області, утворено 24 квітня 2007 р.;

- єврорегіон «Донбас» (29 жовтня 2010 р.) – Ростовська (Російська Федерація), Луганська та Донецька (приєдналася у жовтні 2011 р.) області. Цей єврорегіон є одним з найбільших подібних утворень в Європі, його територія складає 154 тис. кв. км, а населення – 11,5 млн. осіб;

- єврорегіон «Дністер» (2 лютого 2012 р.) – Вінницька область України та прикордонні райони Республіки Молдова.

Діяльність єврорегіонів дозволяє успішно вирішувати питання економіки та соціального захисту, створює умови для реалізації спільних програм (завдяки об'єднанню матеріальних та фінансових ресурсів сторін). Ті транскордонні об'єднання, до котрих залучені регіони держав ЄС, мають змогу використовувати такий ресурс, як залучення коштів європейських програм допомоги та проектах ЄС:

- у межах Проекту ЄС та Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду – II» (підвищення енергоефективності комунального господарства);
- у межах Програми співпраці ЄС та України «Інтеграція до транс'європейської транспортної мережі» (розвиток регіональної дорожньо-транспортної інфраструктури);
- у межах Програми співпраці ЄС та України «Сталий регіональний розвиток» перед регіонами України (підтримка екологічно зорієнтованого розвитку);
- у межах проекту Євросоюзу «Програма підтримки вугільного сектору» для регіонів Сходу України відкриваються можливості прискорення процесів реформування вугільного сектору: залучення інвестицій, підвищення рівня безпеки праці на шахтах, скорочення енерговитрат тощо);
- у межах проектів ЄС щодо розвитку прикордонного контролю HUREMAS I та HUREMAS II для прикордонних територій регіонів України створюються можливості вдосконалення роботи Державної прикордонної служби та Митної служби України;
- у межах Програми ЄС «Erasmus Mundus» (формування єдиного європейського освітнього простору, налагодження тісної співпраці між вищими навчальними закладами України та країн ЄС);
- у межах Програми ЄС «Інформаційне суспільство і належне врядування» представники місцевих та регіональних ЗМІ можуть долучитись до інституційного досвіду ЄС щодо практики налагодження та підтримки постійного діалогу між ЗМІ, громадянським суспільством та владою з питань висвітлення та розв'язання нагальних проблем місцевого, регіонального розвитку;
- у межах реалізації Програми ЄС «Низьковуглецеві технології для індустріальних регіонів України» надає реальну можливість старопромисловим регіонам здійснити модернізацію екологічно небезпечного виробництва, прискорити процес впровадження сучасних технологій.

Українські області мають можливість співпрацювати з партнерами з інших держав в межах інших, альтернативних єврорегіонам, інституційних форм – європейських угруповань територіального співробітництва (ЄУТС) та об'єднань єврорегіонального співробітництва (ОЄС).

16 травня 2012 р. однойменним Законом було ратифіковано Протокол № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, котрий запроваджує нову форму транскордонного співробітництва між державами членами Ради Європи – «Об'єднання єврорегіонального співробітництва» (ОЄС) [4].

Разом з тим, чинне законодавство України, на відміну від законодавств країн-учасників Європейського Союзу, не містить норм, що регулюють питання створення, функціо-

нування, припинення та оподаткування діяльності ОЕС. З метою унормування цих питань Міністерством економічного розвитку і торгівлі України підготовлено проект Закону України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України у зв'язку з ратифікацією Протоколу № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями стосовно об'єднань євро-регіонального співробітництва (ОЕС)», а також проект Закону України «Про внесення змін до статті 157 Податкового кодексу України щодо оподаткування об'єднань євро-регіонального співробітництва (ОЕС)». Вказані законопроекти пропонують визначити порядок утворення та функціонування ОЕС, а також порядок їх оподаткування як неприбуткової юридичної особи. На даний момент проекти не зареєстровані в парламенті.

Європейські угруповання територіального співробітництва (ЄУТС) є моделлю кооперації, учасниками якої можуть бути не тільки держави, органи регіональної чи місцевої влади, а й громадські організації чи інші зацікавлені юридичні особи, що дає можливість якнайширшого врахування інтересів всіх мешканців території ЄУТС.

Європейські угруповання територіального співробітництва виникли з прийняттям 5 липня 2006 р. Відповідно до Регламенту Європарламенту та Ради Європи № 1082/2006 Європейські угруповання територіального співробітництва створюються з метою полегшення та сприяння транскордонному та міжрегіональному співробітництву між членами ЄС в цілях зміцнення економічного та соціального єднання.

На даному етапі 12 з 27 країн-членів ЄС (Франція, Данія, Естонія, Британія, Іспанія, Румунія, Греція, Угорщина, Болгарія, Португалія, Словаччина та Словенія) прийняли національні норми законодавства по ЄУТС. На українському кордоні функціонує ЄУТС Унг-Тіса-Тур-Слана, що об'єднує території Угорщини, Словаччини та Румунії. Після ратифікації протоколу № 3 до Мадридської конвенції Закарпатська область України може стати додатковим учасником цього угруповання. .

У 2013 р. завершується термін реалізації 4 операційних програм прикордонного співробітництва в рамках Європейського інструменту сусідства і партнерства [5]:

- **Україна-Молдова-Румунія** (Одеська та Чернівецька області), індикативний бюджет – 126,718 млн. євро, сайт: <http://www.ro-ua-md.net>. Відібрано 92 проекти, з яких 36 за участю української сторони, де 12 проектів з головними партнерами з України (7 – з Чернівецької області та 5 – з Одеської області). Грант для України – більше 5 млн. євро.

- **Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна** (Закарпатська, Івано-Франківська та Чернівецька області), індикативний бюджет – 68,638 млн. євро, сайт: <http://www.huskroua-cbc.net>. На даний момент завершено три конкурси Програми: у рамках двох перших протягом 2009-2011 рр. більше 30 млн. євро відібрано 93 проекти, серед яких 32 з головними українськими партнерами (8 проектів з Івано-Франківської області, 24 – із Закарпатської області) на загальну суму для України близько 10 млн. євро. Інформація стосовно результатів третього конкурсу – відсутня.

- **Польща-Білорусь-Україна** (Львівська, Волинська, Закарпатська, Рівненська, Тернопільська та Івано-Франківська області), індикативний бюджет – 186,201 млн. євро, сайт – <http://www.pl-by-ua.eu>. За результатами оцінки проектних пропозицій, поданих в рамках 1 і 2 конкурсу, було затверджено до фінансування 76 проектів, серед яких 14 проекти з головними партнерами з України, грантова частина для України перевищує 10 млн. євро.

- **Басейн Чорного моря** (Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька та Донецька області, Автономна Республіка Крим і м. Севастополь), індикативний бюджет програми – 25,697 млн. євро, сайт – www.blacksea-cbc.net. Результати першого конкурсу (всього – 16 проектів, з яких 11 за участю української сторони в якості партнерів, де 7 – з

партнерами із Одеської обл., 2 – з АРК та 2 – з м. Севастополь), грантова частина для України – 695 154 євро. За результатами другого і третього конкурсів території Одеської, Миколаївської, Запорізької областей, АРК Крим та м. Севастополь залучені до реалізації 36 проектів на загальну суму близько 15 млн. грн., але за жодним з них не є головними бенефіціарами.

Заходи програм реалізуються за наступними пріоритетами:

- сприяння сталому економічному та соціальному розвитку на прикордонних територіях, підвищення їх конкурентоспроможності;
- забезпечення ефективних та безпечних кордонів;
- інституційна співпраця та підтримка ініціатив місцевих громад, сприяння заходам типу «люди-людям» (удосконалення ефективності державних послуг та підвищення взаєморозуміння в суспільстві).

Підсумки дії програм вказують на те, що в рамках подання заявок українські регіони є найактивнішими, але за кількістю відібраних проектів вони поступаються румунських чи польських. В питаннях інвестиційної привабливості українські регіони програють румунським, словацьким чи угорським. Надмірно ускладнені заходи щодо виділення земельних ділянок, приєднання до мережі електропостачання і комунальних мереж та інші бюрократичні процедури часто відштовхують іноземного інвестора від реалізації великих та середніх проектів в українських регіонах.

Регіони України мають нові можливості здійснювати спільні заходи з регіонами інших держав в рамках програми ЄС Східне Партнерство, котра було започатковано 7 травня 2009 р. з метою посилення стратегічних відносин зі східними сусідами ЄС, полегшення візового режиму; здійснення вільної торгівлі; досягнення енергетичної незалежності; підтримки регіонального миру та безпеки відносин. До країн Східного Партнерства належать Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Молдова та Україна.

З 2013 р. Європейський Союз розпочинає **Проект підтримки регіонального співробітництва** країн Східного Партнерства, спрямований на посилення транскордонних контактів між місцевими органами влади, громадами та інститутами громадянського суспільства для забезпечення вирішення спільних проблем соціально-економічного розвитку.

Українські області беруть участь у двох програмах Проекту:

- Україна (Вінницька, Одеська та Чернівецька області) – Молдова, на суму 4 мільйони євро;
- Україна (Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська області) – Білорусь, на суму 4,025 млн. євро.

На даному етап відбувається відбір проектів, котрі фінансуватимуться в рамках реалізації програми, а також проводяться конференції та інші комунікативні заходи між українськими та білоруськими і молдовськими партнерами стосовно перспектив територіального співробітництва.

Внаслідок зосередження державної політики України у сфері регулювання міжнародної співпраці регіонів переважно на прикордонному та транскордонному співробітництві українські регіони різною мірою залучені до участі у проектах співробітництва з європейськими регіонами. Водночас, зовнішньоекономічні партнерські зв'язки українських областей з регіонами інших держав не обмежуються функціонуванням євро регіонів.

Незважаючи на заявлену реалізацію євроінтеграційних прагнень України, значний потенціал міжрегіонального співробітництва можна знайти і на східному напрямку. Водночас, окремі євро регіони («Ярославна», «Слобожанщина», «Донбас», «Дніпро») об'єднують українські області з територіями держав, котрі не є членами Європейського Союзу – Росія та Білорусь.

Зовнішньоекономічне партнерство українських областей з регіонами інших держав світу (не ЄС і не СНД) не є достатньо інституціоналізованим та реалізується за рахунок укладення та виконання угод про співробітництво в соціально-економічній, культурно-освітній чи науково-технічній сферах. У налагодженні міжнародних контактів всі регіони України демонструють значні успіхи.

З-поміж усіх регіонів України (без врахування м. Києва) основними зовнішньоекономічними гравцями є 4 області, частка яких у загальному експорті держави за січень-жовтень 2013 р. становить 47,5%: Донецька – 20,0%; Дніпропетровська – 15,9%; Луганська – 5,8%, Запорізька – 5,8%.

Найбільші обсяги експортних поставок **Донецької** області надходять до країн СНД – 34,2%, Азії – 27,2%, Європи – 25,2%. Беззаперечним лідером в плані експорту товарів з Донеччини є Росія, частка якої складає 20,5% всього експорту області; 7,4% – Казахстан, 3,1% – Білорусь.

До країн СНД підприємствами **Луганської** області експортовано 41,8% усіх товарів, до країн ЄС – 36,7%, Азії – 12,3%. Найбільші обсяги експортних поставок здійснювалися до Російської Федерації – 33,7% від загального обсягу експорту, Білорусі – 4,0%, Казахстану – 1,7%.

У загальних обсягах експорту **Дніпропетровської** області питома вага країн СНД становила 38%, Азії – 35,7%, Європи – 17,8%; частка Росії – 26,6%, Білорусі – 2,9%, Казахстану – 2,0%.

У загальних обсягах експорту та імпорту **Запорізької** області питома вага країн СНД становила відповідно 37,1% та 28,2%, Азії – 35,6% та 25,2%, Європи – 18,6% та 37,4%, Африки – 6,7% та 2,1%, Америки – 2% та 6,8%.

У 2012 р. 86% загального товарообігу між Україною та Російською Федерацією припало на Дніпропетровську, Донецьку, Запорізьку, Луганську та Харківську області з українського боку та м. Москва і Санкт-Петербург та Белгородську, Московську, Тюменську, Ростовську, Самарську області з російського [6]. Таку географію міжрегіонального співробітництва варто пояснювати насамперед територіальною близькістю економічних партнерів та тісною взаємозалежністю промислового виробництва.

Водночас, останнім часом зацікавленість у налагодженні ефективних взаємовигідних зв'язків демонструють віддалені від кордону з РФ регіони України: Львівська, Миколаївська, Івано-Франківська, Вінницька, Житомирська, Закарпатська, Чернігівська області, Автономна Республіка Крим.

Використання потенціалу міжрегіонального співробітництва залишається пріоритетом українсько-російських відносин. Серед перспективних напрямів в даній сфері на окрему увагу можуть заслуговувати такі:

- вдосконалення та розширення нормативно-правової бази між адміністративно-територіальними одиницями України та суб'єктами РФ з урахуванням нових соціально-економічних умов та вже досягнутих результатів;
- розробка загальних підходів з вирішення питань щодо гармонізації законодавчої бази України і РФ з питань прикордонної торгівлі;
- розробка і впровадження механізмів вирівнювання і стимулювання стійкого розвитку регіонів;
- зміцнення прямих коопераційних зв'язків між господарюючими суб'єктами України і РФ;
- розробка ефективних механізмів залучення інвестицій в економіку регіонів;

- продовження роботи зі створення ефективної економічної і соціальної інфраструктури на прикордонних територіях, в тому числі облаштування пунктів пропуску новітніми зразками обладнання, організація спільного прикордонного контролю, будівництво та ремонт транспортних магістралей;
- обмін досвідом в сфері ЖКГ, капітального будівництва об'єктів соціальної сфери;
- створення умов для взаємодії систем попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, насамперед на прикордонних територіях;
- врегулювання питань у сфері охорони навколишнього середовища, зокрема екологічне оздоровлення басейну ріки Сіверський Донець.

Висновки. Подальший ефективний розвиток зовнішньоекономічного партнерства регіонів України в контексті забезпечення їх економічної безпеки вимагає:

1. Удосконалення інституційного забезпечення транскордонного співробітництва через:

- укладання міжрегіональних угод про торгово-економічне співробітництво з регіонами інших країн та забезпечення взаємодії між територіальними громадами;
- використання в Україні норм і стандартів регіональної політики ЄС, проведення аналізу нормативно-правових актів, якими регламентується транскордонне співробітництво і розвиток єврорегіонів в Україні та країнах Європи, законодавчому врегулювання повноважень місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування щодо надання їм більшої самостійності у вирішенні спільних з прикордонними регіонами інших держав завдань регіонального і місцевого розвитку;
- забезпеченню активізації співробітництва у межах єврорегіонів та діяльності міжурядових комісій з питань транскордонного співробітництва, забезпечення проведення Європейських днів добросусідства, участь у програмах структурних фондів Європейського Союзу та інших з метою отримання технічної допомоги.

2. Формування економічного підґрунтя для розширення можливостей співробітництва завдяки:

- здійсненню заходів щодо поліпшення показників зовнішньої торгівлі шляхом ефективного використання експортного потенціалу регіонів, освоєнню нових ринків збуту, сприянню місцевим експортерам у пошуку та освоєнні нових ринків збуту власної продукції, збільшенню обсягів експорту високотехнологічної продукції машинобудування та агропромислового комплексу;
- підвищенню інвестиційної привабливості територій шляхом розробки такої моделі інвестиційних відносин, які б стимулювали впровадження нових форм співробітництва, переходу від торгової до виробничо-торгової діяльності, інформаційному представленню регіонів на міжнародних комунікативних заходах.

3. Покращення технічної інфраструктури на кордоні завдяки сприянню розвитку прикордонної інфраструктури:

- модернізація діючих пунктів пропуску;
- відкриття нових кордонних переходів;
- будівництво автомобільних магістралей та відповідних об'єктів транспортної інфраструктури з метою оптимізації режиму перетинання державного кордону.

4. Здійснення інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва завдяки:

- залученню товаровиробників до участі у різноманітних комунікативних заходах економічного спрямування в Україні та за її межами, проведенню презентацій інвестиційного та економічного потенціалу регіонів у дипломатичних представництвах України за кордоном;

- наданню методичної, інформаційної та фінансової допомоги розробникам проектів транскордонного співробітництва, спрямованих на підвищення рівня соціально-економічного розвитку прикордонних територій, розбудові прикордонної інфраструктури та розвитку туризму.

Список використаної літератури

1. Гуменюк А. М. Еволюція теоретичних положень економічної безпеки в умовах трансформацій / А. М. Гуменюк // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – Економічні науки. – Випуск IV (48). – Чернівці, 2012. – с. 23-29.
2. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: Монографія / за ред. З. С. Варналія. – К. : НІСД, 2007. – 768 с.
3. Матеріали офіційного сайту Асоціації європейських прикордонних регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aebr.eu/en/members/list_of_regions.php.
4. Протокол № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва (ОЕС) (ратифіковано Законом № 4704-VI від 16.05.2012). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_947.
5. Інформаційна довідка щодо впровадження в Україні програм прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства та партнерства 2007 – 2013 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=148277&cat_id=127822.
6. Міжрегіональне і прикордонне співробітництво України і Росії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ru/regions>.
7. Cohesion Policy 2007-2013. Commentaries and official texts. Guide. January 2007. – Brussels. – P. 10.

AREAS OF INCREASING STABILITY AND ENSURING THE SECURITY OF FOREIGN REGIONS OF UKRAINE

Varnaliy Z. S.

Doctor of Economics, Professor of Finance Kyiv National Taras Shevchenko University.

Bilyk R. R.

PhD in Economics, Associate Professor, doctoral Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University.

Abstract. *The article explores the issues of economic security of Ukrainian regions during the international economic cooperation. Components, directions and volumes of regional external partnership analyzed. Main forms of foreign economic cooperation of Ukrainian regions with regions of other states discovered. The institutional basis for international and regional cooperation and key tendencies of international and regional organizations development analyzed. The prior areas studied for cooperation of Ukrainian regions under the European Neighborhood and Partnership Instrument and the EU Support for Regional Cooperation Project, aimed at strengthening cross-border contacts between local government, communities and civil society institutions in order to provide solutions to common problems of socio-economic development.*

The geographical structure of interregional cooperation of Ukrainian regions with regions of foreign countries analyzed. The prospects of using the potential of inter-regional cooperation to develop and strengthen Ukrainian-Russian relations offered. Measures to ensure the eco-

conomic security of the regions as a component of foreign economic policy at the regional level provided. One of the main tasks of the international dimension of regional policy of Ukraine is the implementation of rules and standards for EU regional policy, analysis of legal acts regulating cross-border cooperation and the development of euroregions in Ukraine and other countries, the legislative regulation of local authorities greater autonomy to provide solutions of common with other regions and countries challenges of regional and local development.

Key words: *economic security of the regions, the state regional policy, external threats to the economic security of the regions, foreign economic partnership, euroregional cooperation, European Neighborhood Policy, the geographical structure of foreign trade, cross-border cooperation, institutional basis for international regional cooperation, infrastructure of international cooperation.*

Referances

1. Humeniuk A. M. Evoliutsiia teoretychnykh polozhen ekonomichnoi bezpeky v umovakh transformatsii / A. M. Humeniuk // Visnyk Chernivets'koho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. – Ekonomichni nauky. – Vypusk IV (48). – Chernivtsi, 2012. – s. 23-29.
2. Derzhavna rehionalna polityka Ukrainy: osoblyvosti ta stratehichni priorytety: Monohrafiia / za red. Z. S. Varналиia. – К. : NISD, 2007. – s. 17-18.
3. Materialy ofitsiinoho сайту Asotsiatsii yevropeiskykh prykordonnykh rehioniv [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: http://www.aebr.eu/en/members/list_of_regions.php.
4. Protokol № 3 do Yevropeiskoi ramkovoї konventsii pro transkordonne spivrobitnytstvo mizh terytorialnymy obshchynamy abo vlastiamy stosovno obiednan yevrorehionalnoho spivrobitnytstva (OieS) (ratyfikovano Zakonom № 4704-VI vid 16.05.2012). [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_947.
5. Informatsiina dovidka schodo vprovadzhennia v Ukraini prohram prykordonnoho spivrobitnytstva Yevropeiskoho instrumentu susidstva ta partnerstva 2007-2013 rokiv [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=148277&cat_id=127822
6. Mizhrehionalne i prykordonne spivrobitnytstvo Ukrainy i Rosii [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <http://russia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ru/regions>.
7. Cohesion Policy 2007-2013. Commentaries and official texts. Guide. January 2007. – Brussels. – P. 10.

НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ УСТОЙЧИВОСТИ И ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

Варналий З. С.

Доктор экономических наук, профессор кафедры финансов Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Билык Р. Р.

Кандидат экономических наук, доцент, докторант Черновицкого национального университета имени Юрия Федьковича.

Аннотация. *В статье исследована проблематика обеспечения экономической безопасности регионов Украины в процессе внешнеэкономического сотрудничества. Проанализированы направления, составляющие и объемы внешнего партнерства регионов. Рассмотрены основные формы внешнеэкономического сотрудничества регионов Украины с регионами других государств. Проанализирован институциональный базис международного регионального сотрудничества и ключевые тенденции развития международных региональных объединений. Рассмотрены приоритетные направления сотрудничества регионов Украины в рамках Европейского инструмента соседства и партнерства, а также Проекта поддержки регионального сотрудничества ЕС, направленного на усиление трансграничных контактов между местными органами власти, общинами и институтами гражданского общества для обеспечения решения общих проблем социально-экономического развития.*

Проанализирована географическая структура межрегионального сотрудничества регионов Украины с регионами зарубежных стран. Определены перспективы использования потенциала межрегионального сотрудничества с целью развития украинско-русских отношений. Обоснованы мероприятия по обеспечения экономической безопасности регионов как составляющей внешнеэкономической политики на региональном уровне. Одним из основных заданий международного измерения региональной политики Украины выступает применение норм и стандартов региональной политики ЕС; проведение анализа нормативно-правовых актов, которые регламентируются трансграничное сотрудничество и развитие еврорегионов в Украине и странах Европы; законодательное урегулирование полномочий местных органов власти и органов местного самоуправления относительно предоставления им большей самостоятельности в решении общих с пограничными регионами других государств задач регионального и местного развития.

Ключевые слова: *экономическая безопасность регионов, государственная региональная политика, внешние угрозы экономической безопасности регионов, внешнеэкономическое партнерство, еврорегиональное сотрудничество, европейская политика соседства, географическая структура внешней торговли, трансграничное сотрудничество, институциональный базис международного регионального сотрудничества, инфраструктура международного сотрудничеств.*